

ÖN LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN ÇEVREYE İLİŞKİN TUTUM VE DAVRANIŞLARI

Nuran Akşit Aşık

Balıkesir Üniversitesi/Balıkesir Meslek Yüksekokulu

Doç. Dr.

nuranasik@hotmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin çevreye yönelik tutum ve davranışlarını belirlemektir. Çalışma 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Güz döneminde Balıkesir Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otelcilik Programında öğrenim gören öğrencilere yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Genel tarama modeli kullanılarak yapılan çalışmada, veri toplama yöntemi olarak anket formu kullanılmış ve toplam 113 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin analizinde ortalama, frekans ve yüzde dağılımların yanı sıra, Bağımsız Gruplar t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin çevresel tutum düzeyleri ortalamasının üzerinde, çevresel davranışları ise ortalamaya yakın düzeyde bulunmuştur. Son olarak, öğrencilerin çevreye ilişkin tutum ve davranışlarının cinsiyet, yaş, ebeveynlerinin eğitim düzeyi bakımından farklılık gösterdiği ancak diğer faktörlerin anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevresel Tutum, Çevresel Davranış, Turizm Öğrencileri.

Alan Tanımı: Turizm, Turizm Eğitimi, Çevre Bilinci.

THE ATTITUDES AND BEHAVIOURS OF ASSOCIATE DEGREE TOURISM STUDENTS TOWARDS THE ENVIRONMENT

Abstract

The aim of this study was to determine the university students' attitudes and behaviors towards environmental. The study was conducted on the students who received education 2016-2017 academic year in fall semester period at the Balıkesir Vocational College Department of Tourism and Hospitality Program. In the research using general screening model, questionnaire form was used as data collection method and totally 113 students were applied. In the analysis of the data, mean, frequency and percent distributions as well as Independent Groups t

Test and One Way ANOVA were used. According to the findings of the study, it was found that the students' the environmental attitudes were at above average level and environmental behaviors were at a near the average. Finally, it has been determined that the attitudes and behaviors of the students to the environment differ in terms of gender, age, education level of their parents, but other factors do not show any significant difference.

Keywords: Environmental Attitude, Environmental Behaviors, Tourism Students.

Jel Code: L83, I23, Q20.

1. GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknolojinin hızlı gelişimi, küresel iklim değişikliği, çevre kirliliği, doğal kaynakların tükenmesi ve türlerin yok olması gibi ciddi çevre sorunlarına neden olmaktadır (Kışlalıoğlu ve Berkes, 2007: 18; Ergün, 2009: 57; Evans vd., 2007: 637). Yapılan araştırmalar, aşırı tüketime dayalı yaşam tarzının çevre sorunlarını daha da artırdığını ve Dünya'nın taşıma kapasitesinde sınıra yaklaşıldığını göstermektedir (Akkurt, 2007; Walther, Berger ve Sykes, 2005; Bamberg ve Moser, 2007; Kollmuss ve Agyeman, 2002). Bu nedenle büyük ölçüde kayıtsız insan davranışlarından kaynaklanan çevre sorunlarının azaltılması için, çözüm odaklı çevresel tutum ve davranışların geliştirilmesi gerekmektedir.

Son yıllarda, çevre uzmanlarının en çok vurguladığı konu, çevre sorunlarına yönelik çözümlerin sadece fiziksel uğraşlarda değil, aynı zamanda insanların çevre algısının değiştirilmesiyle mümkün olduğudur. Bu nedenle sürdürülebilir bir gelecek elde etmek için öncelikle insanların tutum ve davranışlarının değiştirilmesine yönelik eğitim faaliyetlerinin artırılması gerekmektedir (Lehman ve Geller, 2004: 14; Moyano, Cornejo ve Gallardo, 2011: 71). Çevre konusunda verilen eğitimler, pozitif bir tutum oluşturulması, sorumluluk alınması, çevrenin korunması ve muhafaza edilmesi konusunda etkili olmaktadır (Rogerson, Bellingham ve Shevtsova, 2009; Steg ve Vlek, 2009). Ayrıca insanların çevre konusunda eğitilmesi, insan ve doğal kaynak etkileşimini belirleyen düzenlemelerin yapılmasında bir basamak olarak görülmektedir (Corral, Fraijo ve Tapia, 2004; Moyano Díaz vd., 2011).

Çevre sorunlarının çözümü, her şeyden önce sorunun iyice anlaşılmasına ve sorunu oluşturan sebeplerin ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Dolayısıyla çevre konusunda amaç, tüm hedef kitlelerin çevreye duyarlı olmalarını sağlayacak şekilde eğitilmesini sağlayarak, bireylerin olumlu tutum ve davranışlarının geliştirilmesi olmalıdır (Thiengkamol, Thathong ve Thiengkamol, 2012: 536;

Lehman ve Geller, 2004: 14). Bireylerin çevreci davranışlarının güçlü bir belirleyicisi olan çevreci tutum, çevre sorunlarının çözümüne hazır bulunma hali olup, çevreye faydalı davranışlara olan olumlu veya olumsuz tavır ve düşüncelerinin tümüdür (Makki, Abd-el-Khalick ve Boujaoude, 2003: 23; Erten, 2005: 91). Çevresel davranış ise, çevrenin korunması için eyleme dönüşen, gerçek davranışlardır. Bu tür davranışlar çevre dostu veya çevreye yararlı davranışlar olarak adlandırılmaktadır (Erten, 2004: 4; Erten, 2005: 91).

Toplumsal gelişmeye katkıda bulunan en önemli kurumlardan biri üniversitelerdir. Çevre sorunlarının çözümü konusunda farkındalık yaratılması ve çevre dostu davranışların artırılması konusunda sorumlulukları bulunan üniversiteler, çevre konusunun en çok konuşulduğu kurumlardır. Ancak tüm bu farkındalık oluşturma çabalarına rağmen, üniversite öğrencilerinin çevre sorunları konusunda duyarlı görünmekle birlikte, bunu günlük yaşantılarına yansıtamadıkları ve çevre dostu davranış sergilemedikleri belirlenmiştir (Müderrişoğlu ve Altanlar, 2011: 160; Kollmuss ve Agyeman, 2002: 247; Rodríguez-Barreiro vd., 2013: 124).

Bazı araştırmalar, çevre dostu davranış için algılanan çabanın önemli bir faktör olduğunu ve insanların pozitif çevre dostu tutuma sahip olmalarına rağmen çevre dostu davranış için minimum çaba göstermek istediklerini ortaya çıkarmıştır (Kollmuss ve Agyeman, 2002: 248; Heyl, Diaz, ve Cifuentes, 2013: 490). Başka bir ifade ile çevresel tutum ile çevre dostu davranışlar arasında her zaman doğrusal bir ilişki bulunmamaktadır. Hadlock ve Beckwith (2002), yapmış oldukları çalışmada kişilerin nedenlerini anlamadıkları ya da kendilerini doğrudan ilgilendirmeyen çevre konularında katılımcı olmadıklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca yapılan araştırmalar, bireylerin bazı demografik özelliklerinin de çevreye yönelik tutum ve davranışları etkilediğini ortaya koymaktadır. (Fernández Rodríguez, ve Carrasquier, 2007: 991; Uitto, Juuti, Lavonen, Byman ve Meisalo, 2011: 184). Söz konusu araştırmalarda, yaş ilerledikçe ve eğitim seviyesi yükseldikçe çevreci davranışların arttığı ve cinsiyet değişkeninin de çevreye yönelik tutum ve davranışları etkilediği tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin çevreye yönelik tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılmış çok sayıda çalışma olmasına rağmen turizm öğrencileri üzerinde yapılan çalışmaların yetersiz olması dikkat çekmektedir. Oysa turizm sektörü bir yandan çevreye en çok zarar veren faaliyet alanlarından biri iken, diğer taraftan yaşanan çevresel sorunlardan en çok etkilenecek sektörlerin başında gelmektedir. Dolayısıyla çevrenin sürdürülebilirliği, diğer sektörlerle göre turizm sektörü açısından çok daha büyük önem taşımaktadır. Çevrenin korunması ve

sürdürülebilirliği açısından en önemli unsurlardan birinin çevresel duyarlılığı yüksek çalışanlar olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle gerçekleştirilen çalışma, gelecekte turizm sektöründe çalışacak öğrencilerin çevreye yönelik tutum ve davranışlarını değerlendirme amacını taşımaktadır. Ayrıca tutum ve davranışların öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi, araştırmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulguların turizm eğitimi alan öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenip, geliştirilmesi açısından ilgili yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu araştırma genel tarama modeli ile gerçekleştirilmiş betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Büyüköztürk, 2011). Tarama modelinde, bir olayın kendi şartları içinde ve hiçbir etkide bulunmadan olduğu gibi tanımlanması söz konusudur.

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı turizm öğrencilerinin çevresel tutum ve davranış düzeylerini belirlemektir. Ayrıca çevresel tutum ve davranışların demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek araştırmanın bir diğer amacını oluşturmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Balıkesir Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otelcilik Programı'nda öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin tamamına ulaşmak kolay ve ucuz olduğu için örneklem alma yoluna gidilmemiş, tam sayım yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Hazırlanan soru formu, öncelikle başka bir programda öğrenim görmekte olan 34 öğrenciye uygulanmış ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği oldukça yüksek çıktığı için anketin uygulanmasına karar verilmiştir. Anketin uygulaması, tüm öğrencilerin katılımı için, güz yarıyılı final sınavlarında, gözetmenlerin de yardımıyla sınav başlamadan önce gerçekleştirilmiştir. Toplanan anketlerin tamamı değerlendirmeye alınmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplamamada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, öğrencilere ait demografik bilgilerin yer aldığı, 8 sorudan oluşan kişisel

bilgi formu bulunmaktadır. İkinci bölümde ise öğrencilerin çevreye ilişkin bilgi ve duyularını ölçmek amacıyla hazırlanmış çevresel tutum ölçeği ve öğrencilerin çevreyi korumak amacıyla gerçekleştirdiği faaliyetleri sorgulayan çevresel davranış ölçeği bulunmaktadır.

Ölçek oluşturulurken öncelikle daha önce yapılmış benzer araştırmalar taranmış ve bu araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları incelenmiştir (Hamarat vd., 2014; Görmez, 2003, Ahi ve Özsoy, 2015; Sontay vd., 2015; Sargın vd. 2016; Şama, 2003; Aslan ve Çınar, 2015; Erol ve Gezer, 2006; Seçken, 2005, Timur ve Yılmaz, 2013; Karatekin, 2012; Tuncer vd.,2005). Yapılan kaynak taraması sonucunda ortak sorular ayıklanmış ve çevresel tutumu ölçen 26 madde, çevresel davranışı ölçen 20 madde belirlenmiştir. Böylece öğrencilerin çevresel tutum ve davranışını ölçmeyi amaçlayan 46 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur.

Ölçek 5'li Likert formatında düzenlenmiş, katılımcıların ölçekteki ifadeleri 1: Hiç katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kısmen katılıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen katılıyorum şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Tutum ve davranış puanlarının yüksek olması, öğrencilerin çevresel tutum ve davranış düzeylerinin iyi olduğunu göstermektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verileri istatistik paket programında değerlendirilmiş, veri setinin analizinde, frekans, yüzde, ortalama, Bağımsız Gruplar t Testi (Independent-Samples t Test) ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ayrıca ANOVA analizinde farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Scheffe testi yapılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmasına İlişkin Bulgular

Değişkenler arasındaki ilişki yapısını görmek için her iki ölçeğe de faktör analizi yapılmış ve faktör sayısının tespitinde öz değeri 1'den büyük olanlar tercih edilmiştir. Faktör yapısının incelenmesinde temel bileşenler analizi ve varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Çevresel tutum ölçeğinde yer alan 26 maddeye uygulanan faktör analizinde örneklem büyüklüğünün yeterliliğini gösteren KMO değeri 0,823, değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmadıklarını belirlemek için yapılan Bartlett Küresellik testi sonucu 526,556 olarak bulunmuştur. Çevresel davranış ölçeğine ait 20 maddenin KMO değeri ise 0,790, Bartlett Küresellik testi sonucu 222,055 olarak bulunmuştur.

Değişkenler	Ort.	C. Alfa	KMO	A. Chi- Square	A. Toplam Varyans	Sig
Çevresel Tutum	3,88	,826	,823	526,556	55,769	,00
Çevresel Davranış	3,27	,781	,790	222,055	55,355	,00

Her iki ölçeğin sonuçları $p < 0,000$ düzeyinde anlamlı olup, KMO ve Bartlett Küresellik testi sonuçları verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca ölçeğin güvenilirliğini ölçmek amacıyla hesaplanan Cronbach Alfa katsayıları çevresel tutum ölçeği için $\alpha = 0,83$, çevresel davranış ölçeği için $\alpha = 0,78$ 'dir. Elde edilen sonuçlar 113 kişilik örneklem büyüklüğünün yeterli ve ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.2. Demografik Özelliklere Ait Bulgular

Araştırmaya katılan 113 öğrenciye ait demografik veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Değişken	Grup	n	%	Değişken	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	67	59,3	İkamet Yeri	İl Merkezi	71	62,8
	Erkek	46	40,7		İlçe	23	20,4
Yaş	17-29	43	38,1		Köy	19	16,8
	20-22	65	57,5	Babanın Eğitim Durumu	İlköğretim	75	66,4
	23-25	3	2,7		Ortaöğretim	24	21,2
	26 yaş ve üzeri	2	1,8		Ön Lisans	9	8,0
Gelir Grubu	Düşük Gelir	17	15,0	Lisans	5	4,4	
	Orta Düzey Gelir	90	79,6	Annenin Eğitim Durumu	İlköğretim	87	77,0
	Yüksek Gelir	5	5,3		Ortaöğretim	18	15,9
Çevre Eğitimi Alma	Evet	19	16,8		Ön Lisans	2	1,8
	Hayır	94	83,2	Lisans	6	5,3	
Çevre Örgütlerine Üyelik	Evet	11	9,7	Toplam		113	100
	Hayır	102	90,3				

Tablo 2'ye göre ankete katılan öğrencilerin %59,3'ü kadın, %40,7'si erkektir. Katılımcıların %57,5'i 20-22, % 38,1'i 17-19, %2,7'si 23-25 yaş aralığında olup, %1,8'i ise 26 yaşından daha büyüktür. Katılımcıların gelir gruplarına göre dağılımları incelendiğinde, %79,6'sının orta, %15'inin düşük, %5,3'ünün yüksek gelir düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %62,8'i il merkezinde, %20,4'ü ilçede, %18,8'i köyde yaşamaktadır. Katılımcıların babalarının %66,4'ü ilköğretim, %21,2'si ortaöğretim, %8'i önlisans ve %4,4'ü lisans mezunudur. Annenin eğitim durumuna incelendiğinde %77'si ilköğretim, %15,9'u ortaöğretim, %5,9'u lisans ve %1,8'i önlisans mezunudur. Katılımcıların %16,8'inin çevre eğitimi aldığı, %83,2'sinin almadığı belirlenmiştir. Herhangi bir çevre örgütüne üye olanların oranı %9,7, olmayanların oranı ise %90,3'tür.

3.3. Bağımsız Gruplar t Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

Analize geçmeden önce çevresel tutum ve çevresel davranış ölçeklerine normallik testi uygulanmış ve Shapiro-Wilk değerleri çevresel tutum için sig.=161, çevresel davranış için sig.=100 olarak bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar veri setinin normal dağılıma sahip olduğunu ($p>,05$) ve analizlerde parametrik testlerin kullanılabilirliğini göstermektedir.

	Cinsiyet	n	Ortalama	S. Sapma	t	Sig.
Çevresel Tutum	Kadın	67	3,77	,602	1,322	,189
	Erkek	46	3,60	,746		
Çevresel Davranış	Kadın	67	3,36	,480	2,161	,033
	Erkek	46	3,13	,640		

Tablo 3'te katılımcıların çevresel tutum ve davranışlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örnekler t testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin çevresel tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte çevresel davranış açısından kadın ve erkek katılımcılar açısından farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($,033<,05$). Grup ortalamaları değerlendirildiğinde kadınların ($\bar{X}=3,36$) erkeklere ($\bar{X}=3,13$) göre çevresel davranış düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Diğer demografik değişkenler (Çevre eğitimi alma ve bir çevre derneğine üye olma) için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda, katılımcıların çevresel tutum ve davranışlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

	Yaş Aralığı	n	Ortalama	S. Sapma	F	p
Çevresel Tutum	17-29	43	3,96	,544	1,370	,256
	20-22	65	3,80	,655		
	23-25	3	4,26	,250		
	26 yaş ve üzeri	2	4,35	,303		
Çevresel Davranış	17-29	43	3,71	,429	3,848	,012
	20-22	65	4,06	,455		
	23-25	3	3,76	,517		
	26 yaş ve üzeri	2	3,96	,815		

Katılımcıların çevresel tutum ve davranışlarının yaş değişkeni bakımından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla veri setine yapılan ANOVA analizi sonuçları Tablo 4'te görülmektedir. Buna göre, katılımcıların çevresel tutum düzeylerinin yaş değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak yaş gruplarına göre, katılımcıların çevresel davranışları ($,012 < 0,05$) arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Çevresel davranış açısından farkın kaynağını bulmak amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda ise 17-19 yaş grubu ile 20-22 yaş grubu arasında 20-22 yaş grubu lehine istatistiksel olarak ($p < ,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum, 20-22 yaş grubundaki öğrencilerin 17-19 yaş grubundakilere göre daha fazla çevreci davranış gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

	Babanın Eğitimi	n	Ortalama	S. Sapma	F	p
Çevresel Tutum	İlköğretim	75	3,27	1,206	2,738	,047
	Ortaöğretim	24	3,74	,735		
	Ön Lisans	9	3,95	,698		
	Lisans	5	3,96	,473		
Çevresel Davranış	İlköğretim	75	3,60	,589	2,169	,096
	Ortaöğretim	24	3,85	,844		
	Ön Lisans	9	4,00	,628		
	Lisans	5	3,90	,757		

Tablo 5’de görüleceği üzere, çevresel tutum ve davranışların aritmetik ortalamalarının katılımcıların babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda çevresel tutum aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,738; 047$). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testine göre babaları lisans mezunu grup ile babaları ilköğretim mezunu grup arasında lisans mezunu grup lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<,05$). Bu durum babaları lisans eğitimi alan öğrencilerin çevresel tutum düzeylerinin, babaları ilköğretim mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

	Annelerin Eğitimi	n	Ortalama	S. Sapma	F	p
Çevresel Tutum	İlköğretim	87	3,95	,516	3,959	,010
	Ortaöğretim	18	3,54	,861		
	Ön Lisans	2	3,17	,555		
	Lisans	6	4,20	,589		
Çevresel Davranış	İlköğretim	87	3,21	,546	1,744	,177
	Ortaöğretim	18	3,54	,568		
	Ön Lisans	2	3,25	,353		
	Lisans	6	3,25	,664		

Çevresel tutum ve davranışların aritmetik ortalamalarının katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 6’da verilmektedir. Analiz sonuçlarına göre çevresel tutum aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,959; ,010$). Farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Scheffe testine göre anneleri lisans ve ilköğretim mezunu olan grup ile anneleri ortaöğretim mezunu olan grup arasında lisans ve ilköğretim mezunu grup lehine istatistiksel olarak ($p<,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bu durum anneleri lisans ve ilköğretim eğitimi alan öğrencilerin çevresel tutum düzeylerinin, anneleri ortaöğretim mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Ayrıca katılımcıların gelir durumu ve ikamet yeri değişkenlerine göre çevresel tutum ve davranışlarının farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, söz konusu değişkenler bakımından farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>,05$).

4. SONUÇ

Araştırmada turizm öğrencilerinin çevresel tutum ve davranışları değerlendirilmiş ve demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Elde edilen bulgular turizm öğrencilerinin çevresel tutum ortalamalarının iyi düzeyde olduğunu, çevresel davranış ortalamasının ise ortalamaya yakın olduğunu göstermektedir. Bu durum turizm öğrencilerinin çevresel duyarlılıklarının teorik olarak iyi olduğunu ancak duyarlılığın eyleme dönüştürülemediğini ortaya koymaktadır.

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç kız öğrencilerin çevresel tutum ve davranış ortalamasının erkeklere göre daha yüksek olmasıdır. Araştırma sonuçları daha önce eğitim alanında yapılan bazı çalışmalarla örtüşmektedir (Öcal, 2013; Dibgy, 2010; Kaya vd., 2009; Timur, 2011; Değirmenci, 2013). Ayrıca kız ve erkek öğrencilerin çevresel davranışları açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği ve kadın öğrencilerin davranış ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonucun nedenini mevcut verilerle açıklamak mümkün değildir. Bununla birlikte ev işlerinin daha çok kadınlar tarafından yapılması nedeniyle, geri kazanım ve geri dönüşüm konusunda daha çok kadınların çaba göstermesi etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin çevresel tutum düzeylerinin yaş değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği ancak çevresel davranış bakımından farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Genel olarak yaş ilerledikçe çevreyi korumak amacıyla yapılan faaliyetlerin arttığı gözlenmiştir. Daha önce Alınçık (2010: 512) ve Sarıgöz (2013) tarafından yapılan çalışmalarda da öğrencilerin yaşları büyüdükçe çevreye karşı daha olumlu davranışlar gösterdikleri vurgulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin anne ve babalarının öğrenim durumlarına göre çevresel tutum açısından farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Buna göre babanın öğrenim düzeyi arttıkça öğrencilerin çevresel tutum ortalamalarının da yükseldiği görülmüştür. Annenin öğrenim durumuna göre ise anneleri lisans ve ilköğretim mezunu olan öğrencilerin çevresel tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bazı araştırmalarda da benzer sonuçlar edilmiş,

anne-babanın eğitim düzeyinin yükselmesinin öğrencilerin çevresel tutumunu olumlu etkilediği ifade edilmiştir (Köse vd., 2010; Timur, 2011).

Sonuç olarak, turizm öğrencilerinin çevre konusunda yeterince teorik bilgiye sahip oldukları, çevreye zarar veren unsurların ve alınması gereken önlemlerin farkında oldukları belirlenmiştir. Bununla birlikte günlük yaşamlarında çevrenin korunmasına katkı sağlayacak faaliyetleri yeterince hayata geçirmedikleri tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin çevre bilinci ve farkındalık düzeyinin yeterince gelişmediğini ortaya koymaktadır. Ancak çevre dostu bir davranışın benimsenmesini teşvik etmek, çevresel etkileri azaltmak ve sürdürülebilir bir geleceğe taşımak için kritik bir öneme sahiptir. Dolayısıyla turizm öğrencilerinin bilgi ve farkındalık düzeyinin artırılması ve çevresel tutum ve davranışlarının geliştirilmesi için gerekli eğitimin verilmesi gerekmektedir. Ancak bu eğitimin daha çok öğrencilerin çevresel davranışlarını değiştirmeye yönelik olması, çevre sorunlarının daha iyi anlaşılması ve çözüm üretilmesine daha fazla katkı sağlayacak biçimde yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Almaçık, Ümit. "Çevreci Yönelim, Çevre Dostu Davranış ve Demografik Özellikler: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma", Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. 20, 2010, 507-532.

Aslan, Filiz ve Çınar, Recai. "Yeşil Pazarlama Faaliyetleri Çerçevesinde Kafkas Üniversitesi Öğrencilerinin Çevreye Duyarlı Ürünleri Kullanma Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 6:9, 2015, 169-184.

Ahi, Berat, ve Özsoy, Sibel. "İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çevreye Yönelik Tutumları: Cinsiyet ve Mesleki Kıdem Faktörü", Kastamonu Eğitim Dergisi. 23:1, 2015, 31-56.

Büyüköztürk, Şener. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2011.

Değirmenci, Mevlüt. "İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kayseri İli Örneği)", Journal of European Education. 2:2, 2012, 59-68.

Dibgy, Cynthia, Louise, Barrett. An Examination Impact of Non-Formal and Informal Learning on Adult Environmental Knowledge, Attitudes, And Behaviors, Unpublished Doctoral Dissertation, USA: University of Minnesota, 2010.

- Şama, Erdoğan. “Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23:2, 2003, 403-422.
- Erol, Gül, Hanım ve Gezer, Kudret. (2006). “Prospective of Elementary School Teachers’ Attitudes Toward Environment and Environmental Problems”, International Journal of Environmental and Science Education, 1:1, 2006, 64-77.
- Erten, Sinan. “Çevre Eğitimi ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır?”, Çevre ve İnsan Dergisi. Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı, 65:66, 2004, <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~serten/makaleler/cevre.pdf>. [İndirme Tarihi: 05.06.2017]
- Erten, Sinan. “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevre Dostu Davranışların Araştırılması”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 28, 2005, 91-100.
- Evans, Gary, W., Brauchle, Gernot, Haq, Aliya, Stecker, Rachel, Wong, Kimberly & Shapiro, Elan. (2007). “Young Children's Environmental Attitudes and Behaviors”, Environment and Behavior. 39:5, 2007, 635-659
- Fernández, Rosario, Barreiro, Luis, Rodríguez & Carrasquer, Jose. “Evaluation of Environmental Attitudes: Analysis and Results of a scale Applied to University Students”, Science Education. 91, 2007, 988-1009.
- Görmez, Kemal. Çevre Sorunları ve Türkiye, (3. basım), Ankara: Gazi Kitabevi, 2003.
- Hadlock, Timothy, D., Beckwith, Jo, Ann. "Recommendations to Improve Recovery of Endangered Species in the United States", Human Dimensions of Wildlife. 7:1, 2002, 37-53.
- Hamarat, Bahattin, Güler, Ozan, Duran, Erol, Gümüş, Murat ve Tufan, Ekrem. “Çevresel Tehdit, Çevresel Bilinç ve Çevresel Tutum, Çevre Odaklı Davranışı Etkiler mi? Çanakkale Sivil Toplum Kuruluşları Örneği”, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 7:2, 2014, 26-56.
- Heyl, Marianne, Díaz, Emilio, Moyano, Cifuentes, Luis. "Environmental Attitudes And Behaviors Of College Students: A Case Study Conducted At a Chilean University", Revista Latinoamericana de Psicología. 45:3, 2013, 489-502.
- Karatekin, Kadir ve Aksoy, Bülent “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi”, Turkish Studies. 7:1, 2012, 1423-1438.

Kaya, Ercan, Akıllı, Mustafa ve Sezek, Fatih. "Lise Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesi", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9:18, 2009, 43-54.

Kışlalıoğlu, Mine ve Berkes, Fikret. Çevre ve Ekolojisi, Ankara: Remzi Kitabevi, 2007.

Kollmuss, Anja ve Agyeman, Julian. "Mind The Gap: Why Do People Act Environmentally and What are The Barriers to Pro-Environmental Behavior", Environmental Education Research. 8:3, 2002, 239-260.

Köse, Sacit, Gencer, Ayşe, Savran, Gezer, Kudret, Erol, Gül Hanım ve Bilen, Kadir. "Investigation Of Undergraduate Students' Environmental Attitudes", International Electronic Journal of Environmental Education. 1:2, 2011, 85-96.

Lehman, Philip, K. ve Geller, Scott, E. "Behavior Analysis and Environmental Protection: Accomplishments and Potential for More", Behavior and Social Issues. 13:1, 2004, 13-32.

Makki, Maha, Haidar, Abd-El-Khalick, Fauad, & Boujaoude, Saouma. (2003). "Lebanese Secondary School Students' Environmental Knowledge and Attitudes", Environmental Education Research. 9:1, 2003, 21-33.

Moyano, Diaz, Emilio, Cornejo, Felipe & Gallardo, Ismael "Creencias Y Conductas Ambientales, Liberalismo Economico Y Felicidad", Acta Colombiana De Psicología. 14:2, 2011, 69-77.

Müderrişoğlu, H. ve Altanlar, A. "Attitudes and Behaviors of Undergraduate Students toward Environmental Issues", International Journal of Environmental Science and Technology. 8 (1), 2011, 159-168.

Öcal, Tülay. "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi", Marmara Coğrafya Dergisi, 27, 2013, 333-352.

Rodríguez-Barreiro, Luis, M., Fernández-Manzanal, Roserio, Serra, Luis. M., Carrasquer, Jose., Murillo, Maria, B., Morales, Maria J., Calvo, Jose, M., Valle, Javier, D. "Approach To A Causal Model Between Attitudes And Environmental Behaviour: A Graduate Case Study", Journal Of Cleaner Production, 48, 2013,116-125

Rogerson, Robert, Richard Bellingham, & Yevgeniya Shevtsova. "Changing Behaviour And Attitudes to Sustainability: A Report for the Department of Enterprise Trade and Investment", European Sustainable Competitiveness Programme For Northern Ireland, 2009.

Sargın, Seyid, Ahmet, Baltacı, Furkan, Katipoğlu, Muhammet, Erdik, Cengiz, Arbatlı, Mehmet, Said, Karaardıç, Hakan, Yumuşak, Ahmet ve Büyükcengiz, Mustafa. “Öğretmen Adaylarının Çevreye Karşı Bilgi, Davranış ve Tutum Düzeylerinin Araştırılması”, Education Sciences. 11:1, 2016, 1-22.

Sarıgöz, Okan. “Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevre İle İlgili Davranış Ve Düşüncelerinin Değerlendirilmesi”, YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi. 10:1, 2013, 87-105.

Seçken, Nilgün. “The Relations Between Global Environmental Awareness And Technology”, The Turkish Online Journal of Educational Technology. 4:1, 2005, 57- 67.

Sontay, Gökhan, Gökdere, Murat ve Usta, Erdoğan. “Ortaokul Seviyesinde Çevre Okuryazarlık Bileşenleri İle İlgili Ölçek Geliştirme Çalışması”, Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi. 9:1, 2015, 49-80.

Steg, Linda, ve Vlek, Charles. “Encouraging Pro-Environmental Behaviour: An Integrative Review and Research Agenda”, Journal Of Environmental Psychology. 29:3, 2009, 309-317.

Thiengkamol, Nongnapas, Thathong, Kongsak & Thiengkamol, Tanarat. “Factor Affecting Villagers Participation in Community Environment Development”, Mediterranean Journal of Social Sciences 3:11, 2012, 536 – 540.

Timur, Serkan ve Yılmaz, Mehmet. “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 31:1, 2011, 303-320.

Timur, Serkan ve Yılmaz, Mehmet. “Çevre Davranış Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması”, Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty. 33:2, 2013, 317-333.

Tuncer, Gaye, Ertepinar, Hamide, Tekkaya, Ceren ve Sungur, Semra. “Environmental Attitudes of Young People in Turkey: Effects Of School Type and Gender”, Environmental Education Research. 11:2, 2005, 215-233.

Uitto, Anna, Juuti, Kalle, Lavonen, Jari, Byman, Reijo & Meisalo, Veijo. “Secondary School Students’ Interests, Attitudes and Values Concerning School Science Related Environmental Issues in Finland”, Environmental Education Research. 17:2, 2011, 167-186.

Walther, Gian-Reto, Berger, Silje & Skyes, Martin, T. “An Ecological “Footprint” Of Climate Change”, Proceedings Of The Royal Society London, Biological Series. 272:1571, 2005, 1427-1432.